

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

**ODGOVORI NA PITANJA BANAKA U VEZI SA PRIMJENOM ODLUKE
O UTVRĐIVANJU DODATNIH KAPITALNIH ZAHTJEVA I MJERA ZA
OGRANIČAVANJE SISTEMSKIH RIZIKA
(„Službene novine Federacije BiH“, broj: 98/23)**

Datum odgovora:	05.03.2024. godine
Područje:	Ograničenja za ugovaranje dugoročnih nenamjenskih i zamjenskih kredita fizičkim licima
Tema:	Član 3.
Broj pitanja:	1
Pitanje banke:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Da li je ispravno razumijevanje banke da je intencija Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija) da se odredbama člana 3., st. (2) i (3) odluke definiše da ukupna izloženost klijenta u pojedinačnoj banci (ili u svim bankama) u vidu nenamjenskih ili zamjenskih kredita koji nisu obezbijeđeni hipotekom/depozitom ne smije preći 50 hiljada KM ili ročnost 10 godina? 2) Da li su iz propisa člana 3. izuzeti stambeni krediti bez hipoteke i izloženosti po osnovu dopuštenih prekoračenja i kreditnih kartica? 3) Da li su odlukom obuhvaćeni nenamjenski krediti koje banka plasira obrtnicima? 4) Da li banka može plasirati kredit koji dopijeva u 120 anuiteta (10 godina), uz ugovoreni grace period od tri mjeseca? 5) Da li se odredbe odluke odnose i na modifikacije/reprograme (npr. refinansiranje cjelokupnog duga, ugovaranje grace perioda s ciljem privremenog smanjenja otplate, produženje roka dospijea u svrhu olakšice dalje otplate i dr.) koji se odobravaju klijentima koji imaju ili će imati finansijske poteškoće?
Odgovor FBA:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Odredbe člana 3. odluke, a koje se odnose na obavezu uključivanja posebnih uslova za odobravanje nenamjenskih i zamjenskih kredita fizičkim licima u sistem

	<p>upravljanja rizicima u banci su u primjeni od 2017. godine. Prilikom odobravanja nenamjenskih i/ili zamjenskih kredita fizičkim licima, banka je dužna prije svega na sveobuhvatan i adekvatan način procijeniti kreditnu sposobnost dužnika, uvažavajući interno propisane kriterije i odredbe Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka. Ukupna izloženost po osnovu glavnice, po svim kreditnim partijama nenamjenskih i/ili zamjenskih kredita klijenta u banci, koji ulaze u obuhvat odluke, ne smije preći iznos od 50.000,00 KM.</p> <p>2) Ograničenja iz člana 3. odluke odnose se na nenamjenske i zamjenske gotovinske kredite čija definicija se navodi u članu 2. odluke, te shodno navednom, izloženosti po osnovu prekoračenja po tekućim računima i izloženosti po osnovu kreditnih kartica, kao i krediti odobreni fizičkim licima sa određenom namjenom (stambeni krediti bez hipoteke), ne ulaze u obuhvat odluke i odredbe iste se na navedene vrste plasmana ne primjenjuju. Napominjemo da je banka dužna, u slučaju odobravanja namjenskih kredita fizičkim licima bez hipoteke, vršiti kontrolu i obezbijediti adekvatnu dokumentovanost namjenskog utroška sredstava u skladu sa definisanom namjenom, te voditi računa o internim ograničenjima maksimalno dozvoljene ukupne kreditne izloženosti bez hipotekarnog obezbjeđenja, a uvažavajući apetit za preuzimanje rizika.</p> <p>3) Iako se prema drugim propisima obrtnici tretiraju kao fizička lica, obrtnici nisu obuhvaćeni ovom odlukom, s obzirom da bi krediti obrtnicima po pravilu trebali imati određenu namjenu (za obrt) i biti po svojim karakteristikama sličniji kreditnim proizvodima za mikro/mala preduzeća.</p> <p>4) Banka ne može plasirati kredit koji dospijeva u 120 anuiteta (10 godina), uz ugovoreni grace period, bez obzira na period. Ograničenje maksimalnog roka na koji se može ugovoriti nenamjenski kredit i zamjenski gotovinski kredit (10 godina), odnosi se i na period kada klijent koristi kredit, a nije dužan otplaćivati glavnicu kredita (grace period).</p> <p>5) Odredbe odluke se odnose na nenamjenske kredite i zamjenske gotovinske kredite kako u okviru redovnog finansiranja klijenata fizičkih lica, tako i kod (re)finansiranja klijenata koji imaju finansijske poteškoće.</p>
Područje:	Utvrđivanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik
Tema:	Član 4.
Broj pitanja:	2
Pitanje banke:	<p>1) Da li je Banka dužna primjenjivati odredbe člana 4. st. (3) i (4) neovisno o tome da li ima obavezu utvrđivanja dodatnih kapitalnih zahtjeva, odnosno stope SyRB u skladu sa pravilima navedenim u Prilogu 1. odluke?</p>

	2) Da li se stav (3) i (4) smatraju privremenom mjerom ili će isti biti uključeni kao sastavni dio Odluke o izračunavanju kapitala banke?
Odgovor FBA:	<p>1) Vezano za obavezu primjene odredbi člana 4. stav (3) i (4) odluke, razumijevanje banke je ispravno, tj. banka je dužna iste primjenjivati bez obzira da li ima obavezu održavanja SyRB, čiji način utvrđivanja je propisan u tački 1. Priloga 1 ove odluke.</p> <p>2) Odredbama člana 4. odluke propisano je utvrđivanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik, te iste ne predstavljaju privremene mjere. Pondere rizika iz stava (3) i (4) člana 4. odluke, banka je dužna primjenjivati počevši od 30.06.2024. godine.</p>
Područje:	Zahtjev za održavanje SyRB
Tema:	Član 5.
Broj pitanja:	3
Pitanje banke:	<p>1) Molimo detaljno pojašnjenje sa konkretnim primjerima načina izračuna, odnosno šta konkretno znači da se redovni osnovni kapital koji se održava za ispunjavanje zahtjeva iz stava (1) člana 5. ne koristi za ispunjavanje zahtjeva iz člana 38. i 44. Odluke o izračunu kapitala.</p> <p>2) Molimo potvrdu ispravnosti tumačenja Banke: banka koja je utvrdila obavezu održavanja zaštitnog sloja za sistemski rizik će kod izračuna adekvatnosti kapitala (regulatornog kapitala) isti umanjiti za iznos B_{SR} (zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik) i na tako dobiveni iznos utvrđivati ispunjavanje zahtjeva iz člana 38. stav (1) tač. a) do c) (3) i člana 44. Odluke o izračunavanju kapitala banke, dodatnih kapitalnih zahtjeva nakon procesa supervizorskog pregleda i procjene banaka, i kapitalnih potreba utvrđenih na osnovu rezultata nadzornog testiranja otpornosti na stres.</p>
Odgovor FBA:	<p>Banka je dužna da, u zavisnosti od rizičnog profila i sistemskog značaja banke, u svakom trenutku osigura iznos kapitala adekvatan vrstama, obimu i složenosti poslova koje obavlja i rizicima kojima je izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju. Banka, također, održava i zaštitni sloj kapitala, na način propisan aktom Agencije. Odredbama člana 5. ove odluke propisana je obaveza banaka da, u slučaju ispunjavanja definisanih uslova i kriterija, održavaju zaštitni sloj kapitala za strukturni sistemski rizik (SyRB), u obliku redovnog osnovnog kapitala, na pojedinačnoj, konsolidovanoj ili potkonsolidovanoj osnovi. Radi se o promjenjivom kapitalnom sloju, čija osnovna funkcija je apsorbovanje gubitaka koji potencijalno mogu nastati usljed destabiliziranja bankarskog sistema, jačanje otpornosti bankarskog sektora na potencijalne šokove, te podsticanje banaka da smanje izloženost rizicima.</p> <p>Redovni osnovni kapital koji se koristi za održavanje SyRB banka ne može koristiti za ispunjavanje kapitalnih zahtjeva propisanih odredbama Odluke o izračunavanju kapitala banke, koje se odnose na održavanje stope redovnog osnovnog kapitala od 6,75%, stope osnovnog kapitala od 9% i stope regulatornog kapitala od 12%, te zaštitnog sloja za očuvanje kapitala, kojeg banka mora održavati u obliku redovnog osnovnog kapitala u iznosu od 2,5% ukupnog iznosa izloženosti riziku. Dodatno,</p>

	redovni osnovni kapital koji banka koristi za održavanje SyRB-a ne može se koristiti za ispunjavanje dodatnih individualnih kapitalnih zahtjeva specifičnih za svaku banku, a nastalih kao rezultat procesa supervizorskog pregleda i procjene banaka, kao ni kapitalnih potreba utvrđenih na osnovu rezultata nadzornog testiranja otpornosti na stres. Ukupan kapitalni zahtjev, banka će izračunati na način da na ukupan SREP kapitalni zahtjev (TSCR) doda zahtjev za zaštitnim slojem kapitala od 2,5% i zahtjev za zaštitnim slojem kapitala sa strukturni sistemski rizik utvrđen u skladu sa odredbama Priloga 1 ove odluke, tj. stopa SyRB 0%, 1% ili 2%.
Područje:	Način određivanja stope SyRB
Tema:	Član 6.
Broj pitanja:	4
Pitanje banke:	<p>1) U Članu 6. odluke navodi se da stopa SyRB može iznositi maksimalno 3% ukupnog iznosa izloženosti riziku, uz stepene prilagođavanja od 0,5 procentnih poena, dok je u Prilogu 1, tačka 1.1. objašnjeno utvrđivanje stope SyRB do 2% (prosječna stopa NPL-a >5% i prosječna stopa ECL-a za NPL <65%). Molimo za pojašnjenje utvrđivanja stope od 3% koja nije kalibrirana tabelom iz Priloga 1.</p> <p>2) Vežano za odredbe člana 6. stav (1), da li je moguće da stopa SyRB iznosi 0% s obzirom da 0 nije sadržao vrijednosti od 0,5 procentnih poena? Predmetni stav odluke predstavlja kontradiktornost sa članom 6. stav (7), jer shodno navedenom izračunu u tački 1.1. Priloga 1 odluke, stopa SyRB (%) za Banku iznosi 0%, što predstavlja kontradiktornost sa članom 6. stav (1) odluke.</p> <p>3) Da li se stopa SyRB tretirana Prilogom 1 odnosi na stopu r_T iz člana 6. stav (5)?</p> <p>4) Postoji nekoliko nedoumica u tumačenju formule definisane u članu 6. stav (5):</p> <p>a) Prema odredbama člana 6. stav (3) Odluke može vrijediti sljedeća nejednakost:</p> $\sum_i E_i > E_T$ <p>U slučaju da može vrijediti navedena nejednakost, ne postoji gornja granica za iznos zaštitnog sloja za sistemski rizik.</p> <p>b) Da li Agencija eksplicitno određuje parametre r_T, r_i i podskupove kategorija izloženosti E_i definisane članom 6. stav (3)?</p> <p>c) Da li su podskupovi kategorija izloženosti E_i disjunktne skupovi za svako i? U slučaju da jesu, morala bi vrijediti nejednakost suprotna navedenoj pod tačkom a), tj:</p> $\sum_i E_i \leq E_T$

Odgovor FBA:	<p>Odredbama člana 6. odluke je propisan način određivanja stope SyRB, koja može biti različita za različite banke ili različite izloženosti na koje se zaštitni sloj za sistemski rizik primjenjuje. U stavu (3) član 6. odluke navedene su različite kategorije i/ili potkategorije izloženosti na koje se SyRB može primijeniti, dok je u stavu (5) člana 6. odluke navedena opća formula za izračun zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik, sa strukturom pojedinačnih elemenata formule, u zavisnosti o toga šta je primjenjivo. Agencija određuje visinu stope SyRB, kriterije za utvrđivanje stope SyRB, izloženosti i/ili podskupove izloženosti na koje se SyRB primjenjuje, banke na koje se SyRB primjenjuje, kao i period primjene. Banke u FBiH su dužne da stopu SyRB utvrđuju u skladu sa odredbama Priloga 1 ove odluke, kojima je propisan način utvrđivanja stope SyRB, izračunavanje SyRB, kao i datum primjene SyRB.</p> <p>Stopa SyRB utvrđuje se u stepenima prilagođavanja od 0,5 procentnih poena ili sadržiocu te vrijednosti i može iznositi maksimalno 3% ukupnog iznosa izloženosti riziku. Agencija je tačkom 1. Priloga 1 odluke propisala način utvrđivanja stope SyRB, koja može iznositi 0%, 1% ili 2%, u zavisnosti od (ne)ispunjavanja propisanih uslova (prosječna stopa NPL-a i prosječna stopa ECL-a za NPL). Ukoliko banka ne ispunjava uslove navedene u Prilogu 1 tačka 1. podtačka 1.1 odluke, nije dužna održavati SyRB, tj. stopa SyRB u tom slučaju će iznositi 0%. U slučaju da banka ispunjava jedan od navedenih ili oba uslova, dužna je održavati SyRB, te primijeniti stopu SyRB u skladu sa tabelom iz podtačke 1.1. tačke 1 priloga 1 odluke. Agencija će najmanje jednom godišnje preispitivati utvrđene pragove i indikatore za utvrđivanje SyRB, te ukoliko ocijeni potrebnim, propisati i dodatne indikatore radi sprečavanja ili smanjenja strukturnih sistemskih rizika, kao i veću stopu SyRB, ali ne veću od 3%.</p>
Područje:	Stopa SyRB za banke u FBiH - PRILOG 1
Tema:	Tačka 1. Utvrđivanje stope SyRB
Broj pitanja:	5
Pitanje banke:	<p>1) Molimo za potvrdu ispravnosti tumačenja Banke vezano za odredbe Priloga 1. tačka 1. podtačka 1.1., te člana 6. i 7. Odluke:</p> <p>a) U prvom godišnjem periodu koji počinje 30.06.2024. (i završava 30.06.2025.) godine:</p> <p>Banka će za kvartale 2023. godine izračunati prosječne stope NPL-a i prosječne stopa ECL-a (zbrajanjem kvartalnih vrijednosti i djeljenjem sa brojem 4 na nivou cjelokupnog NPL-a Banke tj. bez ikakvih potkategorija), te na osnovu tablice iz Priloga 1. u tački 1.1. utvrditi iznos Stope SyRB i ujedno utvrditi obavezu održavanja zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik i to na sljedeći način:</p> <p>Ukoliko je Bančina prosječna stopa NPL-a manja od 5% i prosječna stopa ECL veća od 65% tada je SyRB=0% i Banka nije u obavezi za period od 30.06.2024-30.06.2025 održavati zaštitni sloj za struktuirani sistemski rizik;</p> <p>Ukoliko bar jedan od uslova: stopa NPL-a manja od 5% i/ili prosječna stopa ECL veća od 65% nije ispunjen, Banka će utvrditi SyRB stopu prema tablici iz Priloga 1 tačka 1, podtačka 1.1. za cjelokupni portfolio/sve izloženosti, a B_{SR} će računati prema formuli:</p>

$$B_{SR} = r_T * E_T$$

gdje je

B_{SR} = zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik

r_T = stopa zaštitnog sloja primijenjena na ukupan iznos izloženosti riziku banke

E_T = ukupan iznos izloženosti riziku banke.

b) Za naredni godišnji period koji počinje 30.06.2025. godine Banka je dužna kao i svake NAREDNE godine u periodu od 01.01. do 30.06. da ponovno utvrdi obavezu održavanja SyRB, te da utvrđeno stanje počne primjenjivati od 30.06. godine utvrđivanja do 30.06. naredne godine.

Za periode od 30.06.2025. godine nadalje, Banka će računati zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik na nivou ukupne izloženosti i na dodatnim mogućim nivoima u skladu sa obavijesti Agencije gdje se r_T i r_i također imaju izračunati prema tablici iz Priloga 1, tačka 1, podtačka 1.1., zavisno od nivoa navedenih u članu 6. stav (3), a prema formuli u nastavku

$$B_{SR} = r_T * E_T + \sum_i r_i * E_i$$

gdje je:

B_{SR} = zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik

r_T = stopa zaštitnog sloja primijenjena na ukupan iznos izloženosti riziku banke

E_T = ukupan iznos izloženosti riziku banke

i = indeks kojim se označava podskup izloženosti iz stava (3) ovog člana

r_i = stopa zaštitnog sloja primjenjiva na iznos izloženosti riziku podskupa izloženosti

E_i = iznos izloženosti riziku banke za podskup izloženosti i

2) Molimo za potvrdu razumijevanja odredbi iz Priloga 1 tačka 1.2., da banke koje ne ispunjavanju uslove navedene u Prilogu 1 nisu dužne da održavaju SyRB;

3) Vezano za navode u Prilogu 1 tačka 1.6., obzirom da se u predmetnoj stavci navodi ponovno utvrđivanje obaveza SyRB koje će se računati na kvartalnoj osnovi, da li to konkretno znači da će Banka na dan 30.06.2024. koristiti presjek kvartalnih datuma u kontekstu, avg podataka 30.06.2023.-30.06.2024, a za sljedeći kvartal 30.09.2023.-30.09.2024. itd.?

Odgovor FBA:	<p>1) Vezano za primjenu odredbi Priloga 1. tačka 1. podtačka 1.1., te člana 6. i 7. odluke, navedeno tumačenje banke je ispravno. Prvi period primjene utvrđenih stopa SyRB je od 30.06.2024. do 30.06.2025. godine, a prvi period utvrđivanja obaveze održavanja SyRB je od 01.01. do 30.06.2024. godine, na osnovu kvartalnih podataka o relevantnim indikatorima (prosječna stopa NPL-a i prosječna stopa ECL-a za NPL) za prethodnu 2023. godinu, na način propisan tačkom 1. Priloga 1 odluke. Sljedeći period utvrđivanja obaveze održavanja SyRB je u periodu 01.01. do 30.06.2025. godine, na osnovu kvartalnih podataka o prosječnim stopama NPL-a i ECL-a za NPL za 2024. godinu, a primjena stopa SyRB je za period 30.06.2025. do 30.06.2026. godine i tako redom. Banke u FBiH su dužne da stopu SyRB utvrđuju u skladu sa odredbama Priloga 1 odluke. Agencija utvrđuje visinu stope SyRB, kriterije za utvrđivanje stope SyRB, izloženosti i/ili podskupove izloženosti na koje se SyRB primjenjuje, banke na koje se SyRB primjenjuje, kao i period primjene. Agencija će najmanje jednom godišnje preispitati utvrđene pragove i indikatore za utvrđivanje zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik, te ukoliko ocjeni potrebnim, pored navedenih indikatora, propisati i dodatne indikatore radi sprečavanja ili smanjenja strukturnih sistemskih rizika.</p> <p>2) Vezano za tumačenje odredbi iz Priloga 1 tačka 1.2. odluke, razumijevanje banke je ispravno, tj. ukoliko banka ne ispunjava uslove navedene u Prilogu 1 tačka 1.1 odluke, nije dužna održavati SyRB. Utvrđivanje prosječne stope NPL-a i prosječne stope ECL-a za NPL banka vrši se godišnje i iste se koriste kao relevantni indikatori za utvrđivanje stope SyRB, koja će se primjenjivati do sljedećeg godišnjeg perioda revidiranja.</p> <p>3) Vezano za navode u Prilogu 1 tačka 1. podtačka 1.6 odluke o ponovnom utvrđivanju obaveza SyRB koje će se računati na kvartalnoj osnovi, razumijevanje banke nije ispravno. Način i period utvrđivanja obaveze SyRB, kao i period primjene stopa SyRB su obrazloženi u prethodnom tekstu (tačka 1)).</p>
Tema:	Tačka 3. Datum početka primjene SyRB
Broj pitanja:	6
Pitanje banke:	Da li odredba tačke 3. Priloga 1 odluke podrazumijeva da će Agencija javno objaviti na svojoj službenoj internet stranici sve banke koje su dužne da održavaju SyRB i stopu ili stope SyRB do 30.06.2024. godine? Koji je krajnji rok kada banke mogu očekivati ovu objavu?
Odgovor FBA:	Tačkom 3. Priloga 1 odluke, propisuje se datum početka primjene SyRB, te datum presjeka za potrebe izračuna godišnjeg prosjeka relevantnih indikatora za utvrđivanje stope SyRB. Dodatno, odredbama člana 7. ove odluke, propisani su podaci i informacije koje Agencija objavljuje na svojoj službenoj internet stranici, a vezano za stopu SyRB.